

РОЗДІЛ I

— Томе!

Мовчанка.

— Томе!

Мовчанка.

— Що трапилося з цим хлопчиськом, хотіла б я знати!

Томе!

Старенька зсунула окуляри на кінчик носа й поверх них оглянула кімнату. Потім пересунула їх на лоба й визирнула з-під них. Таку дрібницю, як хлопчик, вона майже ніколи не шукала *крізь* окуляри: вони були її парадним вбранням, гордістю її серця, були виготовлені для оздобы, а не для практичних потреб. З таким самим успіхом вона могла дивитися й *крізь* пару пічних заслінок. На якусь хвилю вона розгубилася, а потім сказала не дуже сердито, але досить голосно, щоб могли почути й меблі:

— Присягаюся, якщо я спіймаю тебе, я...

Вона не договорила, бо, нахилившись, уже совала мітлюю під ліжком, а отже, мала набирати повітря для подальших штурханів. Але з-під ліжка вона видобула лише kota.

— Зроду не бачила такого паскудника!

Вона підійшла до відчинених дверей і, стоячи на порозі, окинула оком гілчасті помідори, що поросли дурманом, — її город. Жодних ознак Тома. Тож вона підвищила голос, — так щоб було чути якомога далі, — й гукнула:

— Ге-е-ей, Томе-е!

Позаду щось злегка зашаруділо. Тітонька обернулася саме вчасно, аби схопити хлопчика за полу куртки й перешкодити його втечі.

— Ось ти де! Слід було б мені зазирнути до цієї комори. Що ти там робив?

— Нічого.

— Нічого?! А ти поглянь на свої руки. І на свій рот. Що це таке?

— Я не знаю, тітонько.

— Ну то я знаю. Це варення, от що це таке. Сорочку разів казала тобі: якщо ти не залишиш це варення у спокої, я з тебе шкуру спущу! Дай-но мені он ту різку.

Різка здійнялася у повітря — біда була неминуча.

— Ой! Тітонько, озирніться!

Старенька з переляку обернулася й схопилася за спідницю. А хлопчик миттю накивав п'ятами, перехопившись через високий паркан. Тітка Поллі на хвилю остовпіла, а тоді тихо розсміялася.

— Хай йому грець, цьому хлопчиську! Невже я ніколи нічого так і не навчусь? Хіба ж він мало мене дурив? Але старий дурень найдурніший за всіх. Недарма говорять, що старого пса не навчиш нових штук. Але, Боже ж мій, він завжди вигадує щось нове, і ніколи не вгадаєш, що цей розбишак утне. І він начебто знає, скільки можна мучити мене, допоки я не розсерджуся, знає, як може збити мене з пантелику чи розсмішити. І тоді все летить шкереберть, і я ніколи не можу відлупцювати його. Ох, бачить Бог, не виконую я свого обов'язку щодо цього хлопця. Слушно говорить Святе Письмо: заощадиш різку — попустиш дитину. Я знаю, що страждатиму за гріхи нас обох. У нього немов диявол вселився, але Боже правий! Він же син моєї покійної сестри, бідолашний, і не можу я його відшмагати. Щоразу, як я відпускаю його, мене мучить совість, а як б'ю — моє старе серце мало не розривається. Істинно говорить Святе Письмо: у людини, що від жінки народжена, турботи довгі, а дні короткі. І це така правда. Цього вечора він байдикуватиме, тож завтра мені доведеться змусити його попрацювати, щоб хоч якось покарати. Звісно, жорстко змушувати його працювати в суботу, коли всі інші хлопчики відпочиватимуть, але що

ж вдієш — роботу він ненавидить найбільше, тому я маю хоч якось виконати свій обов'язок, бо інакше занпащу дитину.

Том таки весь час пробайдиковав, досить непогано при цьому провівши час. Він прийшов додому якраз вчасно, аби допомогти Джимові, чорношкірому хлопчаківі, напилати дров на наступний день і нарубати трісок перед вечерею. Принаймні Том устиг розповісти Джимові про свої пригоди, поки той виконав три чверті роботи. Молодший брат Тома (чи, радше, зведений брат) Сід уже вловився зі своєю частиною роботи (збиранням скіпок) — він узагалі був сумирним хлопчиною, не встрявав у пригоди й нікому не завдавав клопоту.

Поки Том уминав свою вечерю, а при нагоді ще й нишком тягав цукор, тітка Поллі ставила йому каверзні, повні прихованих підступів, запитання, намагаючись підловити його й вивідати правду. Простодушна жіночка тішила себе марнославною думкою, ніби вона обдарована талантом тонкої й таємної дипломатії. Їй подобалося вважати свої наївні виверти майстерними хитрощами.

— Томе, — сказала вона. — У школі сьогодні було досить тепло, еге ж?

— Ага.

— Надзвичайно тепло, правда?

— Ага.

— І тобі, Томе, не хотілося піти скупатись?

Том відчув: щось негаразд. Йому в душу закралася непевна підозра. Він пильно вглядівся в обличчя тітки Поллі, проте не зміг ні про що здогадатися. Тому відповів:

— Та ні... тобто не дуже.

Старенька помацала Томову сорочку й сказала:

— Однак тепер тобі не надто спекотно.

І самовдоволено подумала: як уміло вона переконалася, що сорочка суха, ніхто навіть не второпав, що вона мала на думці. Однак тепер Том таки збагнув, куди дме вітер, тому поспішив запобігти подальшим розпитуванням:

— Дехто з нас підставив голову під кран. У мене ще й досі волосся мокре. Бачите?

Тітка Поллі з прикрістю подумала, що не взяла до уваги таку просту річ і прогавила цей трюк. Раптом її окрило нове натхнення:

— Томе, а перш ніж лізти під кран, ти ж не відірвав комірця від сорочки в тому місці, де я його пришила? Розстебни куртку!

Том зовсім перестав хвилюватися. Він розстебнув куртку. Комірець сорочки був дбайливо пришитий.

— Тьху ти! Оце так! А я була певна, що ти чкурнув зі школи й бігав купатись. Але я прощаю тобі. Ти, Томе, начебто кращий, ніж може здатися. Принаймні зараз.

Вона й журилася, що її хитрощі не досягли мети, і водночас раділа, що Том нарешті став на шлях слухняності.

Але Сід зауважив:

— А мені здавалося, ніби комірець ви пришили білою ниткою. А тепер я бачу, що нитка чорна.

— Так, я шила таки білою ниткою. Томе!

Але Том не став чекати, що буде далі. Вже за дверима він гукнув:

— Сідді, я тебе за це відлупцюю!

У безпечному місці Том оглянув дві великі голки, встромлені за вилоги його куртки. На одній з них було накручено білу нитку, на іншій — чорну. Він пробурмотів: